

עוד על זמן מתן תורה

סוגיית זמן מתן תורה נדונה כמה פעמים על דפי מגדים¹. כחוליה נוספת בשרשרת הדיון על זמן מתן תורה יש להעיר כמה נקודות:

1. אף אם נקבל את גישתו של אמנון בזק שהפסוק בתחילת פרק י"ט בשמות "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" כתוב "במכוון באופן זה, כשהוא נראה כחסר", עדיין יש מקום להרהר שמא היום שהיה אמור להיכתב הנו החמישה עשר לחודש, בעקבות הדגם של נסיעות וחניות במדבר שלפני פסוק זה²: בני ישראל יוצאים מארץ מצרים "בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחודש הראשון" (במדבר, ל"ג, ג); התחנה השנייה שהם מגיעים אליה היא מדבר סיני: "ויסעו מאֵלִים ויבואו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אלִים ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים" (שמות, ט"ז, א). לא רחוק להניח שהדגם הזה של חמישה עשר בחודש, היה אמור להימשך גם בחודש השלישי.
2. השבעים מתרגמים את הפסוק כך:

Τοῦ δὲ μῆνος τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου τῆ ἡμέρα ταύτη, ἤλθσαν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σινά.

יש חוקרים שהבינו את תרגום השבעים לפסוק קשה זה כמתייחס לתחילת מניין החודש השלישי לצאתם מארץ מצרים. וְרַס מתרגם לאנגלית: 'that it is was the third month to the day, exactly two months after the exodus of the Israelite from the land Egypt'.³ אם כך, יוצא שיש לנו מקור קדום בתרגומים להבנת הפסוק כמתייחס לחמישה עשר לחודש, שהוא בדיוק תחילת החודש השלישי לצאתם ממצרים.

3. בניגוד לתפיסה הרווחת (והמאפיינת את ההערה האחרונה בדברי בזק) ישנם מקורות מפורשים המקשרים את מתן תורה לחג השבועות, והם קדומים הרבה לגמרא, למשנה ואפילו לפילון, והכוונה היא לעדות ספר היובלים ולמגילות מדבר יהודה. ספר היובלים מקובל כיום כעדות נאמנה ללוח ולהלכה של כת מסוימת ביהדות, אולי אפילו

¹ ראה: מי-בן-ישר, 'עבודת יום הכיפורים וזמני מתן תורה', מגדים יא (תמוז תש"ן), עמ' 107-109; א' בזק, 'זמן מתן תורה', מגדים יג (אדר תשנ"א), עמ' 107-108.

² וכבר עמד על כך הרב מי' ברויאר בספרו פרקי מועדות, ירושלים, תשמ"ו, חלק ב, עמ' 312.

³ John William Wevers, 'Notes on the Greek Text of Exodus', Atlanta, 1990, p. 292.

הוצאת תבונות מכללת הרצוג

הכת שממנה צמחה הכת של מדבר יהודה. בפרקים ו' ומ"ד בספר זה נזכר במפורש שחג

השבועות נחגג בחמישה עשר יום בחודש השלישי. נאמר שם כי בתאריך זה אירעו כמה מאורעות של כריתת בריתות, וביניהם ברית בין הבתרים וברית סיני, ושביום זה מתקיים בכל שנה טקס של **חידוש הברית** בין עם ישראל לקב"ה. עדות מקבילה לטקס חידוש הברית בחודש השלישי מדי שנה בשנה, מוצאים גם בקטעים ממגילות מדבר יהודה שפרסם מיליק בשעתו⁴. אם כך לפנינו עדות קדומה לקשר מסוים בין חידוש הברית וחגיגת כריתת הברית בסיני וחג השבועות.

J. T. Milik, *Vetus Testamentum Supplement* IV (1951), p. 25⁴

מגדים יז (אלול תשנ"ב)

106